

תוכן העניינים

אתולוגיה ופסיכולוגיה אבולוציונית	
התפתחותית	31
התיאוריה החברתית-תרבותית של ויגוצקי	33
תיאוריית המערכות האקולוגיות	34
■ סוגיות חברתיות: בריאות כאוס ("בלגן") במשפחה	
פוגע ברווחת הילדים	37
ההתפתחות כמערכת דינמית	38
■ השוואה בין תיאוריות של התפתחות הילד	40
חקר ילדים	42
שיטות מחקר נפוצות	43
■ השפעות תרבותיות בני נוער מהגרים: הסתגלות	
לארץ חדשה	50
מערכי מחקר כלליים	51
מערכים לחקר ההתפתחות	54
שיפור מערכי מחקר התפתחותיים	57
אתיקה במחקר על ילדים	61
■ סיכום הפרק	64

חלק שני: יסודות ההתפתחות

■ פרק 2: יסודות גנטיים וסביבתיים	68
■ יסודות גנטיים	69
הצופן הגנטי	70
תאי המין	71
בן או בת?	72
היריון מרובה עוברים	72
דפוסי אינטראקציה בין גן לגן	73
חריגויות כרומוזומליות	80
■ החלטות בנוגע להבאת ילדים לעולם	84
ייעוץ גנטי	84
אבחון טרום-לידתי ורפואת העובר	85

הקדמה למהדורה העברית	xiii
על המחברות	xv
הערה בנימה אישית מהמחברות לסטודנטים	
ולסטודנטיות	xvii
מאפייניו הפדגוגיים של הספר	xviii

חלק ראשון: תיאוריות ומחקר בהתפתחות הילד

■ פרק 1: היסטוריה, תיאוריה ואסטרטגיות מחקר	2
■ התפתחות הילד	4
תחומי התפתחות	5
תקופות התפתחות	6
■ סוגיות יסוד	7
התפתחות רציפה או בלתי רציפה?	8
מסלול התפתחות אחד או מסלולים מרובים?	10
השפעתן היחסית של תורשה וסביבה?	10
נקודת מבט מאוזנת	11
■ ביולוגיה וסביבה ילדים עם חוסן נפשי	12
■ יסודות היסטוריים	13
ימי הביניים	14
תקופת הרפורמציה	15
פילוסופיות של עידן הנאורות	15
ראשיתן של התפיסות המדעיות	16
■ תיאוריות של אמצע המאה העשרים	18
ההשקפה הפסיכואנליטית	19
ביהביורזם ותיאוריית הלמידה החברתית	22
התיאוריה הקוגניטיבית-התפתחותית של פיאז'ה	25
■ גישות תיאורטיות בעת האחרונה	28
עיבוד מידע	28
מדע העצב והתפתחותי	30

חשיבות המעקב הרפואי בתקופה הטרומ-לידתית	159
■ ביולוגיה וסביבה מחסור בברזל בתקופה הטרומ-לידתית ופגיעה בזיכרון אצל ילדים של נשים החולות בסוכרת	160
הכנה להורות	164
התינוק נעשה ממש	164
מודלים של הורות מיטיבה	165
מערכת היחסים בין ההורים	166
■ סיכום הפרק	167
פרק 4: הלידה והיילוד	170
■ שלבי הלידה	171
שלב 1: פתיחה ומחיקה של צוואר הרחם	172
שלב 2: יציאת התינוק לאוויר העולם	173
שלב 3: יציאת השליה	174
הסתגלותו של התינוק לצירים וללידה	174
חזותו של היילוד	174
הערכת מצבו הגופני של היילוד: מבחן אפגר	175
■ גישות ללידה	176
לידה טבעית, לידה לאחר הכנה	177
לידת בית	179
■ התערבויות רפואיות	180
ניטור השליל	180
מתן תרופות במהלך הצירים והלידה	181
לידה בסיוע מכשירים	181
השראת לידה	182
ניתוח קיסרי	183
■ סיבוכים בלידה	184
מחסור בחמצן	184
תינוקות שנולדו בטרם עת (פגים) ותינוקות עם משקל נמוך בלידה	186
■ סוגיות חברתיות: בריאות נקודת מבט השוואתית	
בין-לאומית על הטיפול הרפואי וקווי מדיניות אחרים למען הורים ויילודים	192
סיבוכים בלידה, הורות וחוסן	194
■ רגעים מרגשים לאחר הלידה	195
■ יכולותיהם של היילודים	196
רפלקסים	196
מצבים	199
■ סוגיות חברתיות: בריאות הטרגדיה המסתורית של תסמונת המוות בעריסה	202

■ סוגיות חברתיות: בריאות יתרונותיהן וחסרונותיהן של טכנולוגיות פרוץ	88
אימוץ	90
■ הקשרים הסביבתיים של ההתפתחות	92
המשפחה	93
מעמד סוציו-אקונומי ותפקוד המשפחה	95
■ סוגיות חברתיות: השכלה השכלה של בנות ברחבי תבל: שינוי בדור הנוכחי ובדורות הבאים	97
אמידות	99
עוני	100
מקבר למשפחה: שכונות ובתי ספר	103
הקשר התרבותי	106
■ השפעות תרבותיות המשפחה המורחבת של אמריקנים ממוצא אפריקני	108
■ הבנת הקשר בין תורשה לבין סביבה	112
השאלה "כמה?"	112
השאלה "איך?"	114
■ ביולוגיה וסביבה עישון במהלך ההיריון משנה את ביטוי הגנים	119
■ סיכום הפרק	121
פרק 3: ההתפתחות הטרומ-לידתית	124
■ המוטיבציה להורות	125
מדוע להביא ילדים לעולם?	126
כמה ילדים במשפחה?	127
האם בתקופת הבגרות יש עיתוי מיטבי להבאת ילדים לעולם?	129
■ התפתחות טרום-לידתית	130
התעברות	130
תקופת הנבט	133
תקופת העובר	134
תקופת השליל	135
■ השפעות סביבתיות טרום-לידתיות	139
טרטוגנים	139
■ ביולוגיה וסביבה הסביבה הטרומ-לידתית והבריאות בהמשך החיים	141
גורמים נוספים הקשורים לאם	154
■ סוגיות חברתיות: בריאות שותפות בין אחות למשפחה: הפחתת העקה של האם וקידום התפתחות הילד באמצעות תמיכה חברתית	157

התרגלות	247
חיקוי	249
התפתחות מוטורית	251
רצף ההתפתחות המוטורית	251
מיומנויות מוטוריות כמערכות דינמיות	253
מערכות מוטוריות דינמיות בפעולה	254
שונות תרבותית בהתפתחות מוטורית	255
התפתחות מוטוריקה עדינה: הושטת יד ואחיזה	256
התפתחות התפיסה	259
שמיעה	260
■ ביולוגיה וסביבה "פּוֹנוֹן מדויק" לדיבור, לפנים ולמוזיקה מוכרים: תקופה רגישה ללמידה ייחודית לתרבות	261
ראייה	263
תפיסת אובייקט	269
תפיסה רב־חושית	271
הבנה של התפתחות התפיסה	273
סיכום הפרק	275

פרק 6: ההתפתחות הקוגניטיבית בינקות ובגיל הרך

התיאוריה הקוגניטיבית־התפתחותית של פיאז'ה	279
רעיונותיו של פיאז'ה על שינוי קוגניטיבי	280
השלב הסנסורי־מוטורי	281
מחקרי מעקב על התפתחות קוגניטיבית של תינוקות	285
■ סוגיות חברתיות: חינוך תינוקות לומדים מהטלוויזיה ומהווידיאו: אפקט כשל הווידיאו	291
הערכת השלב הסנסורי־מוטורי	292
עיבוד מידע	297
מודל כללי לעיבוד מידע	298
קשב	300
זיכרון	301
■ ביולוגיה וסביבה שיכחון ינקות	303
קטגוריזציה	305
הערכת ממצאים של עיבוד מידע	307
ההקשר החברתי של ההתפתחות הקוגניטיבית המוקדמת	308
■ השפעות תרבותיות המקורות החברתיים של משחקי כאילו	309

יכולות חושיות	205
הערכת ההתנהגות לאחר הלידה	209
המעבר להורות	211
שינויים במערכת המשפחה	212
■ ביולוגיה וסביבה דיכאון של ההורים והתפתחות הילד	213
משפחות חד־הוריות	215
התערבויות למען ההורים	215
סיכום הפרק	217

חלק שלישי: ינקות והגיל הרך - שנתיים ראשונות

פרק 5: ההתפתחות הגופנית בינקות ובגיל הרך

צמיחת הגוף	221
שינויים בממדי הגוף ובכמות השרירים והשומן	222
שינויים בפרופורציות הגוף	223
הבדלים בין יחידים ובין קבוצות	223
התפתחות המוח	224
התפתחות תאי עצב	224
מדידות של תפקוד המוח	226
התפתחות הקורטקס המוחי	228
■ ביולוגיה וסביבה גמישות המוח: תובנות ממחקר על ילדים ומבוגרים עם פגיעה מוחית	230
תקופות רגישות בהתפתחות המוח	232
מצבי עירור משתנים	235
■ השפעות תרבותיות שונות תרבותית במנהגי השינה של תינוקות	236
השפעות על צמיחה גופנית מוקדמת	238
תורשה	238
תזונה	238
תת־תזונה	241
■ סוגיות חברתיות: בריאות שינויים במדיניות הציבורית בארצות הברית משפרים את ההרגלים של הזנת תינוקות במשפחות מעוטות הכנסה	242
רווחה רגשית	244
כישורי למידה	245
התניה קלאסית	245
התניה אופרנטית	246

- רביגוניות תרבותית 366
- גורמים המשפיעים על היקשרות בטוחה 367
- **סוגיות חברתיות: בריאות** האם טיפול במשפחתון או במעון מאיים על היקשרות בטוחה ועל הסתגלות מאוחרת יותר? 373
- היקשרויות מרובות 374
- **השפעות תרבותיות** תפקידו החשוב של חום אבהי בהתפתחות 376
- מהיקשרות לחברות עם קבוצת השווים 379
- היקשרות והתפתחות מאוחרת יותר 380
- התפתחות העצמי** 382
- מודעות עצמית 382
- עצמי קטגורי 386
- שליטה עצמית 386
- סיכום הפרק** 389

אבני דרך: ההתפתחות בינקות ובגיל הרך 392

חלק רביעי: ילדות מוקדמת - שנתיים עד שש שנים

- פרק 8: ההתפתחות הגופנית בילדות המוקדמת** 394
- צמיחת הגוף** 395
- צמיחת השלד 397
- התפתחות המוח 398
- השפעות על צמיחת הגוף ועל הבריאות** 402
- **ביולוגיה וסביבה** חשיפה לרמה נמוכה של עופרת והתפתחותם של ילדים 403
- תורשה והורמונים 404
- רווחה רגשית 405
- הרגלי שינה ובעיות שינה 406
- תזונה 408
- מחלות זיהומיות 411
- **סוגיות חברתיות: בריאות** דלקת באוזן התיכונה והתפתחות 413
- פציעות בילדות 414
- התפתחות מוטורית** 419
- התפתחות המוטוריקה הגסה 419
- התפתחות המוטוריקה העדינה 421

- הבדלים בין-אישיים בהתפתחות מנטלית מוקדמת** 311
- מבחני משכל לתינוקות ולפעוטות 312
- הסביבה המוקדמת וההתפתחות המנטלית 313
- התערבות מוקדמת בקרב תינוקות ופעוטות בסיכון 317
- התפתחות השפה** 319
- תיאוריות של התפתחות השפה 320
- **ביולוגיה וסביבה** ילדים חירשים ממצויאם שפה 321
- לקראת דיבור 326
- מילים ראשונות 328
- שלב הפקת שתי מילים 329
- הבנה לעומת הפקה 330
- הבדלים בין-אישיים ותרבותיים 330
- תמיכה בהתפתחות מוקדמת של שפה 333
- סיכום הפרק** 335

פרק 7: ההתפתחות הרגשית והחברתית בינקות ובגיל הרך 338

- האישיות של התינוק והפעוט על פי התיאוריה של אריקסון** 340
- אמון בסיסי לעומת חשדנות 340
- אוטונומיה לעומת בושה וספק 340
- התפתחות רגשית** 341
- רגשות בסיסיים 342
- הבנת רגשות הזולת והתגובה אליהם 346
- הופעת רגשות של מודעות עצמית 347
- התחלה של ויסות עצמי רגשי 348
- מזג והתפתחות** 351
- מבנה המזג 351
- מדידת המזג 353
- **ביולוגיה וסביבה** התפתחות ביישנות וחברותיות 354
- יציבות המזג 355
- השפעות גנטיות וסביבתיות 356
- מזג וגידול ילדים: מודל טיב ההתאמה 359
- התפתחות ההיקשרות** 361
- התיאוריה האתולוגית של בולבי 362
- מדידת איכות ההיקשרות 364
- יציבות ההיקשרות 366

- מסגרות לטיפול בילדים 475
 כלי תקשורת חינוכיים 481
התפתחות השפה 484
 אוצר מילים 485
 דקדוק 488
 שיחה 490
 תמיכה ברכישת השפה בילדות המוקדמת 491
סיכום הפרק 493
- פרק 9: ההתפתחות הקוגניטיבית בילדות המוקדמת** 432
- התיאוריה של פיאז'ה: השלב הקדם-אופרציונלי** 433
 ההתקדמות ביכולת הייצוג המנטלי 434
 משחקי כאילו 434
 היחסים בין סמלים לבין העולם המציאותי 436
 מגבלותיה של החשיבה הקדם-אופרציונלית 439
 מחקרי המשך על החשיבה בשלב הקדם-אופרציונלי 441
- סוגיות חברתיות: חינוך שאלות של ילדים: זרז להתפתחות הקוגניטיבית** 445
 הערכת השלב הקדם-אופרציונלי 446
 פיאז'ה וחינוך 447
- התיאוריה החברתית-תרבותית של ויגוצקי** 448
 הדיבור הפרטי 449
 שורשיה החברתיים של הקוגניציה בילדות המוקדמת 450
 ויגוצקי והחינוך בילדות המוקדמת 452
 הערכת התיאוריה של ויגוצקי 453
- השפעות תרבותיות** ילדים בתרבויות כפריות ושבטיות מתבוננים בעבודתם של המבוגרים ונוטלים בה חלק 454
עיבוד מידע 455
 קשב 455
 זיכרון 457
 פתרון בעיות 460
 תיאוריית התודעה של ילדים קטנים 461
- ביולוגיה וסביבה** אוטיזם ותיאוריית התודעה 466
 אוריינות מוקדמת והתפתחות החשיבה המתמטית 467
- הבדלים בין-אישיים בהתפתחות המנטלית** 473
 מבחני אינטליגנציה בילדות המוקדמת 473
 סביבת הבית וההתפתחות המנטלית 474
- פרק 10: ההתפתחות הרגשית והחברתית בילדות המוקדמת** 496
- התיאוריה של אריקסון: יוזמה לעומת אשמה** 497
הבנה עצמית 499
 יסודות מושג העצמי 499
- השפעות תרבותיות** הבדלים בין-תרבותיים בסיפור סיפורים אישיים: השלכות על מושג העצמי של ילדים קטנים 500
 התהוותה של ההערכה העצמית 501
התפתחות רגשית 503
 הבנה של רגשות 503
 ויסות עצמי רגשי 505
 רגשות של מודעות עצמית 506
 אמפתיה וסימפתיה 508
יחסים עם קבוצת השווים 509
 התקדמות בקשרים חברתיים עם קבוצת השווים 510
 חברויות ראשונות 513
 יחסים עם קבוצת השווים ומוכנות לבית הספר 514
 פתרון בעיות חברתיות 515
 השפעת ההורים על יחסיהם המוקדמים של הילדים עם קבוצת השווים 517
יסודות המוסר 519
 נקודת המבט הפסיכואנליטית 520
 תיאוריית הלמידה החברתית 522
- השפעות תרבותיות** הבדלים אתניים בהשלכותיה של ענישה גופנית 525
 ההשקפה הקוגניטיבית-התפתחותית 528
 הפן האחר של המוסר – התפתחותה של התוקפנות 530

- גידול ילדים והתפתחות רגשית וחברתית 548**
- 548 סגנונות הורות
 - 551 מה גורם לסגנון הורות סמכותי להיות יעיל?
552 הבדלים בין־תרבותיים
 - 553 התעללות בילדים
 - 559 **סיכום הפרק**
- אבני דרך: ההתפתחות בילדות המוקדמת 562**
- 564 **רשימת בעלי זכויות היוצרים**
- אפיון מגדרי סטריאוטיפי 537**
- אמונות והתנהגויות המבוססות על סטריאוטיפים
537 מגדריים
 - 538 השפעות ביולוגיות על אפיון מגדרי סטריאוטיפי
 - 539 השפעות סביבתיות על אפיון מגדרי סטריאוטיפי
 - **סוגיות חברתיות: חינוך ילדים לומדים על מגדר**
541 באמצעות שיחות בין אימהות לילדיהן
 - 544 זהות מגדרית
 - הפחתת הסטריאוטיפים המגדריים בקרב ילדים
547 קטנים